

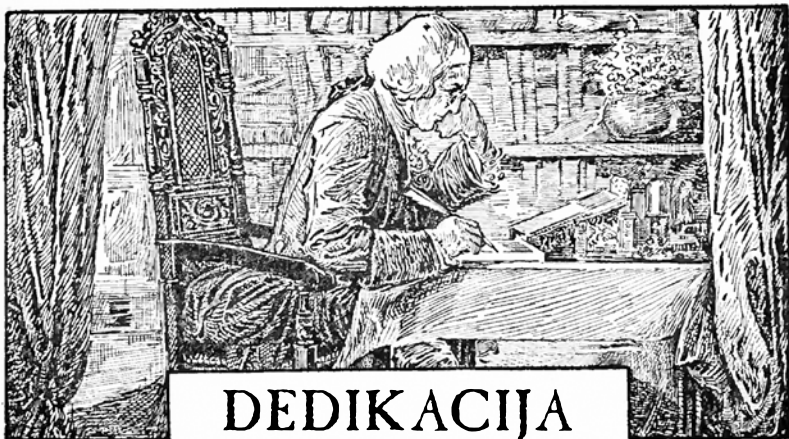

Romanas

Iš anglų kalbos vertė
KAZYS GRIGAS

DEDIKACIJA

*Atsidėkodamas amerikiečiui džentelmeniui
Lloydui Osbourne'ui*, pagal kurio pavyzdinį skonį
šis pasakojimas buvo sukurptas,
už tą daugybę žavingų valandų
ir linkėdamas visokeriopos sėkmės,
jį mylintis draugas, skiria šią knygą.*

AUTORIUS

* Samuelis Loidas Osbornas (*Samuel Lloyd Osbourne* 1868–1947), amerikietis rašytojas, R. L. Stivensono, su kuriuo jie drauge parašė tris knygas, posūnis. Turėjo didžiulės įtakos škotų rašytojo kūrybai.

DVEJOJANČIAM PIRKĖJUI

Jeigu jūreivių saktmės ir jų giesmės,
Audra ir nuotyčiai, daga ir šaltis,
Jei škunos, salos ir nelaimės,
Piratai, jų paslėptas auksas,
Visa romantiška senovė,
Senąja kur bylojama kalba,
Nudžiugint gali mąstantį jaunuolį,
Kaip džiugina mane, senolį,

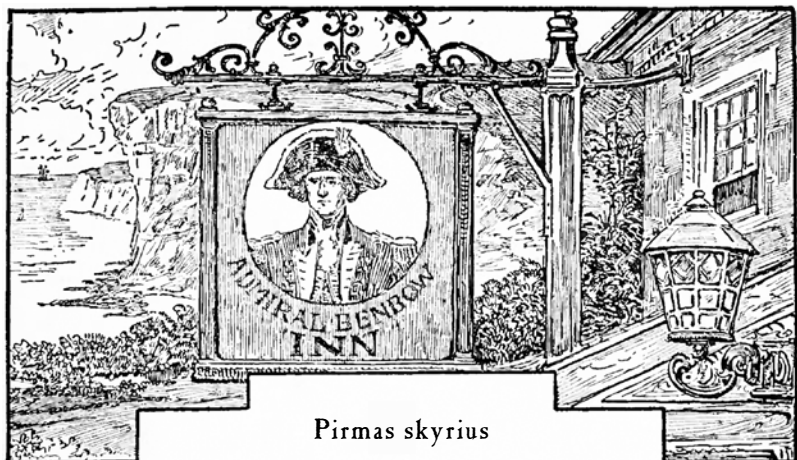
Tai tebūnie! Pirmyn ir drąsiai! O jeigu ne,
Jeigu jaunimas sužinoti bodis,
Ką reiškia Kingstono* ar Balantaino** žodis,
Ar Kuperio*** herojų vaizdiniai,
Pamiršę jie senuosius troškimus,
Ir tebūnie! Tada aš beigi piratai mano
Atgulsim ten, kur ilsisi šie garbūs vyrai
Ir jų vaizduotės kūriniai.

Vertė J. J. Meiglaite

* Viljamas Henris Džailsas Kingstonas (*William Henry Giles Kingston, 1814–1880*) – britų rašytojas, rašęs nuotykinės knyges berniukams. Labiausiai išgarsėjo Žiulio Verno (*Jules Verne*) kūrinių vertimais į anglų kalbą.

** Robertas Maiklas Balantainas (*Robert Michael Ballantine, 1825–1894*) – škotų rašytojas, kūręs nuotykinės istorijas berniukams. Garsiausias jo kūrinys „Koralų sala“ (1858) įkvėpė R. L. Stivensoną parašyti „Lobių salą“.

*** Džeimsas Fenimoras Kuperis (*James Fenimore Cooper, 1789–1851*) – amerikiečių rašytojas, daugybės nuotykinų ir istorinių romanų autorius. Garsiausias jo romanas „Paskutinis Mohikanas“ laikomas šedevru.

Pirmas skyrius

SENASIS JŪRŲ VILKAS „ADMIROLO BENBOU“ UŽEIGOJE

SKVAIRO Trilonio, daktaro Livsio ir kitų džentelmenų prašomas papasakoti apie Lobių salą viską smulkiai, nuo pradžios iki galo, nieko nenutylėdamas, išskyrus jos geografinę vietą – o ir jos neminiu vien dėl to, kad lobis iki šiol dar neiškastas – šiais 17... metais imuosi plunksnos ir grįžtu į tuos laikus, kai mano tėvas turėjo „Admirolo Benbou“ užeigą ir kai senas įdegęs jūreivis su randu skruoste atvykęs apsigyveno mūsų pastogėje.

Prisimenu taip aiškiai, tarsi visas būtų atsitikę tik vakar, kaip jis, sunkiai vilkdamas kojas, atgūrinio prie užeigos durų, o paskui jį žmogus dviračiu vežimėliu tempė jūreivio skrynią; jis buvo aukštas, tvirtas, dramblotas, tamsiu įdegusiu veidu

vyras su degutuota kasa, nukarusia per petį ant nešvaraus mėlyno švarko apykaklės; rankos šiurkščios, randuotos; nagai pajuodę, aplūžinėję, o viename skruoste nuo kardo kirčio likęs randas – bjaurus, melsvai balzganas. Menu, kaip jis, kažką švilpaudamas sau po nosimi, apžvelgė įlanką, o paskui staiga užtraukė seną jūreivių dainą, kurią vėliau dažnai dainuodavo:

Penkiolika vyrų ant numirėlio skrynios,

Jo-ho-ho, ir romo butelys!

Jo balsas buvo aukštas, spigus ir gergždė tarytum senas iškleręs inkaro keltuvas. Priėjęs pastukseno į duris į dalbą panašia lazda ir, mano tėvui pasirodžius, šiurkščiu balsu pareikalavo stiklo romo. Romą, kai tas buvo paduotas, jis gurkšnojį pamažėle, pasigardžiuodamas kaip gėrimus išmanantis žinovas ir vis žvilgčiojo čia į pajūrio uolas, čia į mūsų iškabą.

– Jauki įlankėlė, – tarė jis pagaliau. – Ir užkandinė gražioj vietoj. Ar daug žmonių lankosi, bičiuli?

Tėvas atsakė, kad nedaug, mažai lankytojų, deja, labai mažai.

– Na ir gerai, – tarė jis. – Vietelė kaip tik man inkarui nuleisti. Klausyk, brolau, – šūktelėjo vyrui, stūmusiam vežimėlį, – suk čionai ir užtempk į viršų skrynią. Aš čia pagyvensiu šiek tiek, – pridūrė. – Esu žmogus paprastas. Romas, kiaušininė su lašinukais – štai ir viskas, ko man reikia, ir dar va anas kyšulys praplaukiantiems laivams stebėti. Kaip mane

vadinti? Ką gi, galite vadinti kapitonu... Aha, matau, kas jums rūpi, prašom! – ir numetė ant slenkščio tris ar keturis auksinius pinigėlius.

– Kai tuos išleisiu, priminkite man, – tarė rūsčiai kaip koks vadas.

Ir iš tiesų, nors jis dėvėjo prastai ir kalbėjo šiurkščiai, anaip tol nebuvo panašus į paprastą jūreivį, greičiau galėjai pamanyti, kad tai prekinio laivo kapitonas ar šturmanas, praręs, kad jo klausytų, o jei ne – skelti antausį. Žmogus, atvykęs su vežimėliu, pasakė mums, kad jis atvažiavo vakar rytą pašto karieta į „Karaliaus Jurgio“ viešbutį ir kad teiravosi apie pajūrio užiegos namus, o išgirdęs berods neblogai atsiliepiant apie mūsų užiegą, esančią nuošalioje vietoje, pasirinko ją apsigyventi. Tai buvo viskas, ką galėjome sužinoti apie mūsų svečią.

Apskritai jis buvo nešnekus. Kiauras dienas slankiodavo įlankos pakrantėmis arba uolomis su variniu vienvamzdžiu žiūronu, o vakarais sėdėdavo svetainės kampe netoli židinio ir be perstojo gurkšnodavo romą su vandeniu. Užkalbintas jis dažniausiai neatsakydavo, tik dėbelėdavo rūsčiu žvilgsniu ir imdavo šnirpšti pro nosį lyg kokia laivo sirena ūkanoje. Todėl mes ir mūsų lankytojai netrukus liovėmės jį šnekinę. Kasdien, grįžęs iš pasivaikščiojimo, pasiteiraudavo, ar nepraejo keliu kokie jūreiviai. Iš pradžių manėme, kad jis klausinėja pasigesdamas saviškių draugijos, bet ilgainiui supratome, jog jam rūpi jos išvengti. Jei koks jūreivis apsidodavo „Admirole

Benbou“ (paprastai užsukdavo vienas kitas keliaudamas pajūriu į Bristolį), kapitonas, prieš eidamas į svetainę, pirma apžiūrėdavo jį pro durų užuolaidas, ir kol toks svečias viešėdavo, jis visados tylėdavo kaip pelė po šluota. Tiesą sakant, man toks jo elgesys nebuvo paslaptis, nes aš buvau tapęs lyg ir jo nerimo dalininkas. Syki, pasivedjęs į šalį, jis pažadėjo kiekvieno mėnesio pirmąją duoti man po keturis sidabrinius pensus, jei akylai stebėsiu, ar nepasirodys kur vienkojis jūreivis, o jį išvydęs bematant pranešiu jam. Dažniausiai, atėjus mėnesio pirmai ir man paprašius savo atlyginimo, jis tik sušnirpėdavo pro nosį ir verte perverdavo mane rūščiu žvilgsniu, bet nepraeidavo nė savaitė, ir jis persigalvojęs atiduodavo man keturių pensų pinigą, pakartodamas reikalavimą stebėti, ar nepasirodys kur vienkojis jūreivis.

Kaip šis vienkojis persekiojo mane sapnuose, manau, nė sakyti nereikia. Audringomis naktimis, kai vėjas drebindavo visas keturias mūsų namo sienas ir bangų mūša šniokėdavo įlankoje, daužydamosi į kranto uolas, aš regėdavau jį šimtais pavidalų, šimtais šiurpiausių vaizdų. Kartais jo koja būdavo nutraukta iki kelio, kartais iki šlaunies, o kartais jis virsdavo kažkokia pabaisa, išvis teturinčia tik vieną koją ir tą pačią išaugusią iš liemens per vidurį. Ir siaubingiausia būdavo sapnuoti, kaip jis tada gauda mane šokinėdamas per gyvatvores ir griovius. Ką ir kalbėti, brangiai kainavo man tas mėnesinis keturių pensų pinigas, dėl kurio turėjau patirti šias baisias.

– JEI JŪS TUČTUOJAU NEPASLĒPSITE TO PEILIO KIŠENĒJE, GARBĒS ŽODIS,
PO PIRMO TEISMO POSĒDŽIO KABOSITE KARTUVĒSE.

Bet kad ir koki baisų aš vaizdavausi tą vienkoją jūreivį, paties kapitono bijojau daug mažiau už visus kitus, jį pažinojusius. Būdavo kartais vakarų, kai jis išgerdavo daugiau romo su vandeniu negu galėdavo pakelti; tada jis sėdėdavo sau vienas ir, nekreipdamas į nieką dėmesio, traukdavo nešvankias ir siautulingas senas jūreivių dainas, o kartais įsakydavo visiems paduoti taures ir versdavo įgašdintus sugėrovus klausytis jo pasakojimų arba sutartinai pritarti dainoms. Dažnai girdėdavau, kaip mūsų užėigos sienos drebėdavo nuo „Jo-ho-ho ir romo butelys“, kai visi su juo sėdintys vyrai, mirtinai įbauginėti, dainuodavo vienas už kitą garsiau, kad tik neužsitrauktų jo rūstybės. Mat, pagautas tokios nuotaikos, jis būdavo baisiai piktas ir užgaulus: tai, žiūrėk, trenks kumščiu į stalą reikalaudamas, kad visi nutiltų, tai pašoks iš pykčio, kai jį ko paklausia arba, kartais priešingai, kai niekas nieko neklausia, nes jam atrodydavo, kad draugija nesidomi jo pasakojimu. Neleisdavo niekam išeiti į namus, kol pats nusigėręs neapsnūsdavo ir nenušlitiniuodavo gulti.

Labiausiai žmones baugindavo jo pasakojimai. Jie būdavo tikrai baisūs: apie korimus, apie ėjimą lenta*, apie audras jūroje, apie Vėžlio salas, apie baisius nuotykius ir vietas Ispanų jūroje**. Iš jo kalbų aiškėjo, kad buvo praleidęs gyvenimą tarp

* Piratų bausmės būdas. Pasmerktąjį užrištomis akimis versdavo eiti per laivo bortą permesta lenta; kai išsikišęs galas persiversdavo, nuteistasis mirti nukrisdavo į jūrą.

** Dabar Karibų jūros dalis.

didžiausių niekšų, kada nors plaukiojusių jūromis, o žodžiai, kuriais jis pasakojo savo istorijas, paprastiesiems mūsų krašto žmonėms kėlė, ko gero, ne mažesnę siaubą, kaip ir jo vaizduojamos piktadarybės. Mano tėvas nuolat sakydavo, kad užėiga pasmerkta žlugti, nes žmonės netrukus liausis užeidinėję į ją, kai juos čia terorizuoja, žemina ir iš kur jie grįžta namo drebdami iš baimės, o aš neabejojau, kad jo buvimas mums buvo naudingas. Tiesa, žmonės tuo sykiu įsibauginavo, bet paskui jiems būdavo malonu viską prisiminti; visa tai labai gyvino ramų, tykų kaimo gyvenimą, ir atsirado net grupė jaunų vyrų, kurie žavėjos juo, vadino jį „tikru jūrų vilku“, žmogum, „pažįstančiu jūros skonį“, ir panašiai, sakė, kad šis vyras esąs vienas tokių, kurie padarė Angliją jūrų siaubu.

Vienu atžvilgiu šis žmogus tikrai galėjo mus sužlugdyti, nes slinko savaitės, o paskui ir mėnesiai, kai jis gyveno pas mus, visi jo duoti pinigai jau seniai buvo išleisti, o mano tėvas vis nesiryžo pareikalauti daugiau. Užtekdavo jam tik užsiminti apie tai, ir kapitonas pradėdavo taip garsiai šnirpšti pro nosį, sakytum, riaumote riaumoti, ir savo rūščiu žvilgsniu tiesiog išgindavo vargšą tėvą iš kambario. Esu matęs, kaip tėvas po tokios nesėkmės grąžydavo rankas, ir nė kiek neabejoju, kad šis nuolatinis nerimas ir baimė jį, nelaimingą, be laiko nuvarė į kapus.

Per visą tą laiką, kiek jis išgyveno pas mus, kapitonas nekeitė savo aprangos, tik iš keliaujančio pirklio nusipirko kelias

poras kojinių. Kai viename šone atplyšo jo skrybėlės atbraila, jis taip ir paliko ją karoti, nors vėjuotom dienom ši jam ir labai trukdė. Prisimenu, kaip atrodė jo švarkas, kurį pats lopydavo viršuje, savo kambaryje, ir iš kurio į pabaigą liko vieni lopai. Jis niekam nerašė ir iš niekieno negaudavo laiškų, su niekuo nesikalbėjo, nebent tik su kaimynais, ir tai tik būdamas visai girtas. Ir niekas iš mūsų nesame pastebėję, kad jis kada būtų atidaręs savo jūreivio skrynią.

Tik vieną kartą jis gavo atkirtį, ir tai atsitiko į galą, kai mano vargšas tėvelis jau buvo prie mirties. Vieną vėlyvą vakarą daktaras Livsis atvyko aplankyti savo paciento ir, užkandęs pietų, kuriais jį pavaišino mano motina, užėjo į svetainę išrūkyti pypkės, kol atves iš kaimelio jo arklį, mat mūsų senajame „Benbou“ nebuvo arklidės. Aš nusekiau iš paskos ir prisimenu, kaip šis tvarkingas, malonus daktaras juodomis spindinčiomis akimis, baltu kaip sniegas peruku savo gražiu elgesiu skyrėsi nuo nerangių kaimiečių, o ypač nuo mūsų baidyklės – sudribusio, apsiblaususio, nevalyvo pirato, kuris, apsvaigęs nuo romo, sėdėdavo užsigulęs alkūnėmis ant stalo. Staiga jis, taigi kapitonas, užbliovė savo įprastą dainą:

Penkiolika vyrų ant numirėlio skrynios,

Jo-ho-ho, ir romo butelys!

Išgertuvės ir velnias parovė kitus,

Jo-ho-ho, ir romo butelys!

Iš pradžių maniau, kad „numirėlio skrynia“ ir yra ta didžioji dėžė viršuje, priekiniame kambaryje, ir mintys apie ją kartu su vienkoju jūreivių braudavosi į slogius mano nakties sapnus. Bet tuo metu mes jau buvome taip pripratę prie tos dainos, kad visai nekreipėme į ją dėmesio; tą vakarą ji niekam nebuvo naujiena, išskyrus daktarą Livsį, ir jam, kiek supratau, ji nepadarė malonaus įspūdžio, nes jis valandėlę rūščiai žvelgė į kapitoną ir tiktai paskui vėl ėmė kalbėti su senuoju sodininku Teiloru apie naują reumato gydymo būdą. Tuo tarpu kapitonas dainuodamas vis labiau įsismagino ir pagaliau trenkė kumščiu į stalą, kaip buvo pratęs daryti, reikalaudamas tylos. Visi balsai staiga nuščiuvo, tiktai daktaras Livsis kalbėjo kaip kalbėjęs skambiu maloniu balsu, kas antras ar trečias žodis stipriai patraukdamas dėmą. Kapitonas įtūžęs nužvelgė jį, vėl trenkė kumščiu į stalą, paskui pasižiūrėjo dar pikčiau ir, šlykščiai keikdamasis, subliuvo:

– Ei ten, ant denio, tylos!

– Ar jūs man sakote, sere? – paklausė daktaras ir, kai tas stuobrys, dar sykį nusikeikęs, patvirtino, kad tikrai taip, tarė:

– Tik viena aš noriu jums pasakyti, sere: jei jūs nesiliausite gėręs romą, pasaulyje netrukus bus vienu šlykščiu niekšu mažiau!

Senis stačiai įdūko. Jis pašoko ant kojų, išsitraukęs atlenkė jūreivišką peilį ir ėmė grėsmingai taikytis prismeigti daktarą prie sienos.

**ĮSIGYKITE
KNYGĄ DABAR**

obuolys.lt